

ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਡਾ. ਕੇ. ਡੀ. ਕੋਕਾਟੇ ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਕੋਲੋਂ ਸ. ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਸ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਪੁਰਸਕਾਰ' ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ । ਸਾਬਕਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਪਸਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਡਾ. ਮੁਖਤਾਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ।

ਘੱਟ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਵੱਧ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਸ. ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਸ. ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਪੱਤਰ ਸ. ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਉੱਪਲੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਸਧਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪਾਸ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੇਟਾ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਕੇ ਨੌਕਰੀ ਲੱਗੇ। ਪਰ ਕਈ ਘਰੇਲੂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਬਾਰਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵੀ ਪਾਸ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਿਆ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਚੂਨ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਡੇਅਰੀ ਪੰਦਾ ਵੀ ਅਪਣਾਇਆ। ਆਪਣੀ 4 ਏਕੜ ਜੱਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਪਰ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੱਕੀ ਬੀਜ ਕੇ ਸਾਇਲੇਜ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਦੁੱਧ ਖਰੀਦ ਕੇ ਆਪ ਵੇਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਆਮਦਨ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਨੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ 2 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਹੋਰ ਖਰੀਦ ਲਈ ਅਤੇ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ 4 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਲੈ ਲਈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਨਰਮਾ ਬੀਜਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਸੰਨ 1990 ਵਿੱਚ ਉਹ ਕਿਸਾਨ ਮੇਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਏ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਤਾਰ ਹਰ ਸਾਲ ਕਿਸਾਨ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਰਾਏ ਲੈ ਕੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਪੀ ਏ ਯੂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਿਰਚਾਂ ਦਾ ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ ਬੀਜ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਬੀਜ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਅਤੇ ਫਲਦਾਰ ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਉਗਾਉਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਸਿਖਲਾਈ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਵਿਗਿਆਨਕ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਨ 2013 ਵਿੱਚ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬੀਜ ਬੀਜਣ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਸਬੰਧੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਡੇਅਰੀ ਰਿਸਰਚ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਕਰਨਾਲ, ਐਗਰੋਟੈਕ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਆਈ ਏ ਆਰ ਆਈ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਝੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ।

ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਉਹ ਟਰੈਕਟਰ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਖੇਤੀ ਰਾਹੀਂ ਆਮਦਨ ਵਧਣ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਟਰੈਕਟਰ ਮੁੱਲ ਖਰੀਦ ਲਿਆ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਸਬਮਰਸੀਬਲ ਮੋਟਰ ਲਗਾ ਕੇ ਖੇਤੀ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਸੰਦ ਵੀ ਖਰੀਦ ਲਏ। ਦੋਗਲੇ ਬੀਜ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣੀ 1/3 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਬੀਜ ਨੂੰ ਪੈਕਿੰਗ ਕਰਕੇ ਵੇਚਣ ਲਈ ਫੈਕਟਰੀ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਣਕ, ਝੋਨਾ, ਸਰੋਂ, ਮੱਕੀ, ਚਾਰਾ, ਫਲ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਬੀਜਦੇ ਹਨ। ਫਲ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਦੇ ਖਾਣ ਜੋਗਾ ਉਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਆਧੁਨਿਕ ਮਸ਼ੀਨ ਹੈਪੀਸੀਡਰ ਨਾਲ ਅਤੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਬਿਜਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਨੂੰ ਨਰਸਰੀ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣ ਵੇਲੇ ਖੇਤ ਨੂੰ ਘੱਟ ਗਿੱਲਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਪਨੀਰੀ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪੁੱਟੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਲੱਸਣ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਵੇਲੇ ਸੁੱਕੀ ਪਰਾਲੀ ਦੀ ਵਿਛਾਈ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਘੱਟ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਮੁਨਾਫ਼ਾ 25 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਨਵੀਂ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਪੀ ਏ ਯੂ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਦੇਖਿਆ।

ਖੇਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਡੇਅਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਸਾਂਭਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 6 ਮੱਝਾਂ ਅਤੇ 2 ਗਾਵਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੀ ਏ ਯੂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਖੇਤ ਦਿਵਸ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਅਪਨਾਉਣ ਬਾਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਫਾਰਮਰ ਸਕੂਲ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਸਬੰਧਤ ਲਿਟਰੇਚਰ ਕਿਸਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਣਕ, ਝੋਨਾ ਅਤੇ ਮੱਕੀ ਦਾ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲਾ ਬੀਜ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਰੇਡਿੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੀਜ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਬੀਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਤੋਂ ਵਿਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਵਿਗਿਆਨ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮੁੱਖ ਹੈ।